

grenzen van tijd en ruimte zijn territoir bepaald moet zien in de successief zich voor hem openleggende en dienstbaar stellende wereld. Voor de vervulling van die taak is het onderzoek van den kosmos en van de kosmische verbanden een eerste vereischte; zijn van God geschapen geest is dan ook daarop aangelegd. En omdat naar de Schrift God als Schepper en Verbondsgod, toen Hij dit mandaat den mensch gegeven heeft, met hem heeft gesproken, in den gespreksvorm, en omdat dit verbondsgesprek der woord-openbaring Gods niet een stel begrippen, noch een reeks van principes, of axioma's, doch een verhaal, een belofte, een opdracht, een voorzegging, een doelaanwijzing, een ontsluiting van Gods binnenste gedachten in een samenhangend geheel den mensch gegeven heeft, daarom kan de mensch, uit kracht van die woord-openbaring nu ook Gods openbaring in zijn werken gaan verstaan. Hij is niet „theoloog“, om nu vervolgens uit kracht van zijn theologische oriëntatie anthropoloog, geoloog, zoöloog, psycholoog te worden; maar hij heeft geloovend uit den inhoud van wat hem door woordopenbaring bekend gemaakt is, een samenvattend kijk gekregen omtrent heel het kosmisch leven, voorzoover God hem daarover aangesproken en toegesproken heeft. In het gesprek van God met den mensch is nimmer God geahstraheerd van Zijn werken; en daarom dankt de mensch het, dat hij nimmer God kent, zonder tevens ook van den kosmos, als met God in verband staande, te weten, wat hij weten moet, zal hij in en met dien kosmos, en met zijn hem geschenken kennis van den kosmos, dienaar kunnen zijn van God.

Nu heeft — en hierin keert het christendom zich bewust tegen alle mystiek, met name ook tegen de boeddhistische — nu heeft de zonde, in den historischen zondeval, optredend ná de schepping, op dezen ambtelijken dienst des menschen, en op de vreugde, die er mee gepaard gaat, en op den zegen, die er aan verbonden was, storend ingewerkt. In de geschapen wereld trad de vloek in; alsmede in hem zelf; hij is nu vijand van God, houdt met geweld, met opzet, en krachtens ook hem zelf in haar diepste beweging niet eens doortrichtige vijandschap, ten ónder, wat hij van God weet, en van den kosmos²⁾. Maar omdat God Zijn schepping, en dus ook de geschiedenis, niet prijsgeeft, doch haar conserveert tot Zijn zelfverheerlijking, en haar dus zinvol blijven laat, daarom conserveert God ook den wetenschappelijken aanleg van den mensch; het hem gegeven mandaat van onderzoek blijft van kracht en ook vol van zin. En waar de mensch als zondaar de kwade neiging in zich heeft, om wat hij weet, te verkeeren in zijn tegendeel, en ook om de grenzen tusschen wat hem geopenbaard is en wat hem verborgen gebleven is, eigenmachtig en eigenwillig te verleggen, daarom doet God hem de belofte van de zending van Zijn Zoon, houdt deze belofte, en legt straks de woordopenbaring, thans verdiept tot herscheppingsboodschap, in schrift-vorm vast: de Heilige Schrift.

Deze Schrift is een boek met letters, ze spreekt in menselijke begrippen, bedient zich van menselijke tegenstellingen en begrippen en categorieën. Maar daarmee is ze nog allerminst gedegradeerd tegenover het niet-gescreven woord der openbaring; alle openbaring toch, ook de niet-gescreven woord-openbaring, bedient zich van de menselijke denkwijze, is daarop ingericht, en werkt er zuiverend, voorlichtend, bevruchtend, zégnend op in. Zoo ook de Schrift. Zelf is ze geen wetenschappelijk boek, schoon evenmin onwetenschappelijk; maar ze is de kenbron, waaraan ook de wetenschap zich te laven, de maatstaf, waaraan ook deze zich te meten heeft. Is zij de scheede slechts, waarin het zwaard des Geestes is gestoken? En moet men dus dat zwaard uit die scheede halen, wil het werken? Neen, zeggen de klassieke reformatiegetuigen, zij is zelf het zwaard des Geestes; ze is geen „dienstknechts-gestalte“, waarachter God en de Geest zich en zijn heerlijkheid verbergt, doch ze is het passend instrument, waarmee de sprekende God kan en zal bereiken, wat Hij er mee bereiken wil. Ze is geen „wassen neus“, die — het beeld is klassiek — zich voegt naar de gelaatsvormen van wie hem op wil zetten, en geen Silenus, dien men binnenste buiten keeren moet, om zijn diep verstoken geheim te kunnen „benaderen“, doch ze is recht-toe-recht-aan het Woord, dat, nu in Christus, God verklaart, en daarmee tevens de oerverbanden aangeeft, waarin de God van gister, heden, morgen, de wereld houdt besloten. En zoo doet ze een dubbelen dienst. Ze schépt den hoogmoed niet, maar prikkelt hem wel; de mensch, die God, als redder-bewaarder der wereld, niet erkent, lacht nu (als „de Griek“), of stoet zich (als „de Jood“ van 1 Corinth 2) aan wat hij in die Schrift leest; de lach, en de kreet van ergernis is óók de lach, de hoogmoeds-uiting der niet-geloovende wetenschap. Maar de mensch, die in Christus vrede heeft gevonden bij God, en voor wien de conserveerende kracht van God als wereld-bewaarder in het raam van diens genadewerken is gaan staan, legt dankbaar den maatstaf van de Schrift aan, beoefent als christen de wetenschap, en vindt, door binnen elk faculteitverband uit de grondgedachten der Schrift te redeneeren, en ook te concluderen, een groote vreugde in de christelijke wetenschap. Ook deze struikelt dagelijks; maar ze heeft toch niettemin haar „geloofs-waarheden“, die de christen in zijn vóór-wetenschappelijke geloofsbelijdenis aanvaard heeft op gezég, en die hij daarom meebrengt naar zijn arbeid, in welke faculteit hij voorts ook werken moge.

En in dit alles sterkt hem de troost, niet van een fantaseerende logos-speculatie, maar van het bezit van een betrouwbaar bericht over leven en werken en leeren van het vleeschgeworden Woord hier beneden onder

ous, gedurende een continuüm van heel een menschen-leeftijd, en dat zonder zonde. Van dien Christus ontvangt hij de verzoening van zijn zonden, ook in de wetenschap bedreven; uit kracht van diens Geest leert hij de wetenschap beoefenen niet uit natuurdrijf, doch in ambtelijke onderwerping, ook van deze drift, in de gehoorzaamheid aan God. Kronieken en statistieken leveren hem nu materiaal tot van apocalyptische kracht en beteekenis. De geschiedenis wordt hem het verhaal van de groote werken Gods in Christus Jezus. De natuur treedt in den lichtkring van het Woord, en laat nu haar letters lezen; en geen ideogrammen, maar betrouwbare waarheidsverklaringen zijn hem directieven op zijn weg. Een primaat der theologie kent hij niet meer, wel dat van het openbaringswoord in alle takken van den wetenschappelijken dienst. En hoewel hij ieder oogenblik zich er van doordringt, dat hij „ten deele“ kent, en dat juist hij weer weet heeft van de limiet, die God in zijn eigen hand gesteld heeft, de limiet tusschen verborgen en geopenbaarde dingen, toch loopt hij vroolijk zijn pad, ook op den steilen berg der wetenschap. En niemand kan hem vrees aanjagen, want hij draagt, ook als man van wetenschap, de stigma's, de wondteekenen van Christus, in zijn lichaam. Hij draagt ze, óók als man van wetenschap; want zijn hoogste Profeet en Leeraar, die om het groote „daarom“ uit te kunnen roepen, met een „wáárom“ aan het kruis ter helle is gedaald, heeft door dit „waarom“, uitgeroepen voor de ooren van den dochter immer door Hem vast-gehouden God der openbaring-van-volstrekt-gezag, hem zijn „daarom's“ doen genieten als de vrucht van verworven genade. Niemand jaagt hem vrees meer aan. De man der metafysica niet, want de oerverbanden tusschen God en kosmos zijn hem in de openbaring bekend gemaakt. De man van feitenmateriaal al evenmin; want voor geen enkel werkelijk feit is hij nu bang, als zou het zijn geloof aan 'twankelen kunnen brengen: Gods woorden en Gods werken kunnen niet tegen elkander strijden.

Zoo staat hij onder de menschen, op den areopagus van het gesprek over de eerste en laatste vragen. En in zijn mond en in zijn hart is ál maar door het woord van Paulus: hetgeen het oog (in het natuuronderzoek) niet heeft gezien, en het oor (in het geschiedverhaal) niet heeft gehoord, en in het hart des menschen (in de wijsbegeerte) niet is opgekomen, dat heeft God bereid voor die Hem liefhebben. — Dit is het kort begrip van een geloofsbelijdenis omtrent de relatie christendom en wetenschap, alsmede omtrent de realiteit van tweërlei wetenschap; tweërlei, niet vanwege de al of niet aanwezige wedergeboorte, doch uit hoofde van de al of niet door het verstand erkende en gebruikte doorzichtigheid der openbaring. En zalig is, wie dáaraan niet wordt geërgerd.

K. S.

Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Ned.-Indië.

Wederom ontvingen we een exemplaar van het „Handboek 1938, ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederlandsch Indië“.

Reeds eerder hebben wij dezen gids voor het Gereformeerde kerkelijk leven min of meer uitvoerig besproken, en aan de Kerkeraden in Nederland met kracht geadviseerd, dit Handboek te bestellen. Sedert de pers aan het werk meer haar aandacht gaf, is een „ongekend groot“ aantal exemplaren van het Handboek in Nederland verkocht. Wij hopen, dat ook nu weer het boek in Nederland een zoo groot mogelijke bekendheid krijge. Immers, van hoe groot belang is het niet, dat de Hollandse kerkeraden in staat worden gesteld, aan de naar Indië vertrekkende leden alle noodige inlichtingen te verstrekken, namen en adressen mede te geven, Gereformeerde scholen aan te wijzen en de Indische Kerkeraden tijdig op de hoogte te brengen van de komst der nieuwe leden, opdat deze Kerkeraden in staat zullen zijn, die nieuwe leden te doen afhalen en met raad en daad bij te staan in deze voor een ieder aanvankelijk zoo vreemde wereld. Speciaal voor de Gereformeerde Kerken in Nederland is weer een lijst opgenomen, waaruit ook voor de kleinste plaatsen in Indië blijkt, tot het ressort van welke Kerk zij behooren, zoodat iedere Kerkeraad in Nederland thans bij het gereedmaken van attestaties kan weten, welke Kerk ingevuld moet worden.

Wat den inhoud overigens betreft: wij hebben het boek met groote belangstelling ingezien. Het geeft een naamlijst van de Gereformeerde Kerken in Indië, een overzicht van het leven dezer kerken, bijzonderheden inzake plaatselijke kerken, waarbij uiteraard de ledenlijsten in Nederland de aandacht trekken, en voorts gegevens inzake de Theologische Hoogeschool, de Vrije Universiteit, deputaten ter bearbeiding der verstrooiden, de reeds gemelde lijst van postadressen, waarbij aangegeven is onder welke kerk deze ressorteeren (van groot belang voor familieleden en kerkeraden in Nederland), een foto van de vergadering der classis Batavia, de acta dezer classis, waarbij opgenomen is het openingswoord, en verder allerlei gegevens voor het kerkelijk leven alsmede voor de zending. Ook het officiële gedeelte (pers, radio, school, vereniging etc.) neemt een vrij breede plaats in. Behalve de ledenlijsten der plaatselijke kerken wordt ook nog een algemeene alfabetische naamlijst gegeven. Het boek is, zooals men ziet, van gemengd karakter. Voor allen, die in Indië familieleden hebben of er wonen, is het van groote beteekenis; maar met het oog op de opneming van de acta der classis krijgt deze reeks ook kerkhistorische beteekenis.

K. S.

„Het nieuwe kerkrecht.“

In ditzelfde nummer vinden de lezers in de rubriek „Uit de Historie“ een artikel van Dr. C. Veenhof, waarin enkele citaten, met name van Dr. A. Kuyper. Omdat in deze rubriek over vragen van het kerkrecht geschreven is, wil ik ook hier even naar de andere verwijzen. Er komen nog vervolgstukken.

K. S.

Eudaemonisme in de Trilogie van Gulbranssen.

I.

Het boek Prediker brengt den mensch daar, waar het vleesch struikelt.¹⁾ Het laat ons zien dat de mensch den zin des levens niet kan verstaan door uit het vleeschelijk denken opgebouwde theorieën, ook al zouden die theorieën toevallig kloppen op enkele uit hun verband gerukte „christelijke“ gedachten. De Prediker heeft het overal gezocht, doch telkens wanneer hij meende een rustpunt voor zijn denken gevonden te hebben, telkens wanneer hij meende de levenskunst te hebben geleerd, bleken er weer factoren te zijn, die hij niet in rekening had gebracht, waardoor het gevonden werd omvergeworpen en de rust hem werd ontnomen. Het boek Prediker brengt den vleeschelijken mensch daar, waar hij volkomen wanhopig staat, daar waar hij volkomen moet ondergaan. Toch laat het boek Prediker dien wanhopige niet in het onzekere. Hij doet wel degelijk de oplossing aan de hand, hij leert zijn gehoor toch de waarachtige levenskunst. Hij doet dat door te wijzen op den Almachtigen God, Die alles bestuurt en regeert. De Prediker geeft niet een sluitrede, een conclusie die hijzelf als uiteindelijk resultaat van zijn redeneeren aanbiedt, want dan zou zijn vleesch nog niet volkomen gestruikeld zijn, dan zou hij nog de levenskunst zelf hebben uitgevonden bij de puinhoopen van wat zijn denken had opgebouwd. Maar hij wijst terug tot den God die al lang met Zijn geboden tot den mensch gekomen was voor er nog van puinhoopen gesproken kon worden. En als de Prediker zegt: „Vreest God en houdt Zijne geboden“ dan bedoelt hij niet het gebod van een goede hartgezindheid, die men toonen moet, maar de duidelijk aanwijzbare, in de openbaring gegeven geboden die elke vrome Jood kende. Daarom wijst ons het boek Prediker op den Christus, al noemt het zijn naam niet. En bovendien is het boek ingevoegd in het geheel van Gods Woord. Dat Woord van God is het, dat wel in het boek Prediker het vleesch laat struikelen, maar dat ons eveneens den Christus verkondigt, die den vermoeienden cirkelgang van de oneindige repetitie van vleeschelijke levensmethoden doorbreekt en ons den vollen zin van Gods geboden leert verstaan. En pas in het verstaan van Gods geboden ligt als Gods genadegave het verstaan van den zin des levens. Niet wie den zin van 'leven door het Christendom leert verstaan is gelukkig, want 'verstaan van dien zin van 'leven kan verschrikkelijk zijn voor wie niet buigt voor Gods geboden. Maar wie den zin van Gods geboden leert verstaan voor zijn eigen leven en de genadegave van Christus gelooft die noodig is en geschenken werd om Gods geboden te vervullen tot eer van Zijn naam, die vindt dáarin zijn eeuwig, onvergankelijk geluk.

Wat heeft het voor zin, dit alles op te merken bij een bespreking van Gulbranssens Trilogie, bepaaldelijk van het daarin gestelde probleem en zijn oplossing?

Het antwoord op deze vraag is niet moeilijk te geven. Heel de onwikkelinggang in de trilogie is één zoeken naar een levenskunst. Niet alleen hebben de uitgevers in het voorjaarsnummer 1936 van hun tijdschrift „Schakeling“ het boek laten aanprezen als een geestelijk dieet, maar ook Gulbranssen zelf heeft in één zijner interviews verklaard dat het hem erom te doen was een levenskunst in zijn boeken neer te leggen. „Het is“, zegt hij, „toch alleen maar de kunst het leven te kunnen doorschouwen; in het oereenvoudige en groot-sche het ware te kunnen zien; in mensch en ding God met onbetwistbare zekerheid te kunnen voelen“. En even verder: „eenvoud is de grootste levenskunst“; en eindelijk volgt er nog dat alleen het eeuwige Christendom ons het leven leert verstaan. Deze levenskunst laat hij zijn hoofdfiguur, den ouden Dag, en zijn groote nevenfiguren, den jongen Dag en diens vrouw Adelheid, leeren. Het thema van de trilogie ligt ongetwijfeld geformuleerd in de woorden die de oude Dag op zijn sterfbed zegt: „Waar wij menschen, al strijdend, naar streven, dat is, naar vreugde in ons leven, en vrede ten opzichte van de eeuwigheid“.

Het bereiken van die vreugde en vrede, dat is de kunst die het boek ons leeren wil. De ene oplossing moet daarbij wijken voor de andere, het is een vermoeiende repetitie van rustpunten die weer moeten worden prijsgegeven.

1) S. G. de Graaf, „Preeken“.

In het tusschen verleggen represente Dag weef maar blijf samen me zijn bezit vleugelen, ontkomt l op één in een bo en valt, te te peinzen den grond Onder de aan God doen kan de uitbrei op Borgla rechtvaard zijn schul alleen rec besef voo hartigheid dit deel v zindheid eind van ten volle land geld af te kun die hypot kocht het barmharti flinken ke de wraak van Borgl God die v

De aflaat uitgewerkt wikkeling.

Het twe is geweest winnen. V beurtenis sterven ju tief in zij beide jong Wanneer boren wo verzekere vaker naa bergtocht dood dan als wraak van zijn dagen van jongetjes zelf door te zetten. jongetjes rustte, on familie w kwam, er dochter w Dit kwade geroofd, a mogelijk t gevolgen. Zijn predi woord „al seling in, God voor hij zelfs d beurt te s hem daari grootvade van den v lijk rust, i in het ge schijnt

In het zelfmoord vader, dat was voor het allern maken di was ontw gen. Op e op te zoek echter ion dan einde schen al s in het lev heid. En over onze mijn heel hem die l De weg r verstand Geen weg volgende zijn vrouv voor ons weg tot e dat de joi oplossing gezindheid

2) Romeinen 1: „katechēin“.

in de rubriek
inhof, waarin
er. Omdat in
it geschreven
ere verwijzen.
K. S.

UNST
lbranssen.

enschen daar,
ons zien dat
an verstaan
ouwde theo-
evallig klop-
kte „christe-
el overal ge-
de een rust-
oben, telkens
e hebben ge-
die hij niet
het gevond-
st hem werd
len vleesche-
en wanhopig
t ondergaan.
nhopige niet
de oplossing
ch de waar-
or te wijzen
bestuurt en
luitrede, een
ijk resul-
vant dan zou
truikeld zijn,
hebben uit-
zijn denken
rug tot den
den mensch
nhoopen ge-
rediker zegt:
dan bedoelt
tegezindheid,
delijk aan-
gegeven ge-
ende. Daar-
den Chris-
bovendien is
Gods Woord.
in het boek
maar dat ons
die den ver-
dige repetitie
oortbrekt en
en leert ver-
ods geboden
aan van den
leven door
elukkig, want
an verschrik-
ods Gods ge-
geboden leert
e genadegave
en geschon-
ullen tot eer
e eeuwige, on-

op te merken
Trilogie, be-
bleem en zijn

et moeilijk te
de trilogie is
et alleen heb-
nummer 1936
t boek laten
naar ook Gul-
terviews ver-
as een levens-
„Het is”, zegt
leven te kun-
dige en groot-
ensch en ding
l te kunnen
is de grootste
og dat alleen
ven leert ver-
hoofdfiguur,
nfiguren, den
d, leeren. Het
feld geformu-
Dag op zijn
al strijdend,
in ons leven,
ghied”.

vrede, dat is
l. De eene op-
e andere, het
ustpunten die

In het eerste deel is het onderwerp de haat tusschen het geslacht Björndal, dat de oude Dag vertegenwoordigt, en het geslacht Borgland, gerepresenteerd in den overste Von Gall. De oude Dag weet daarbij de overhand te verkrijgen, maar blijft niet zonder waarschuwing. Terwijl hij samen met zijn broer Tore door uitbreiding van zijn bezit poogt het landgoed Borgland te overvleugelen, verongelukt eerst zijn broer. Zelf ontkomt hij tweemaal nauwelijks aan den dood: op één en denzelfden dag slaat de bliksem in een boom waar hij vlakbij had liggen slapen, en valt, terwijl hij in zijn wapenhuis daarover zit te peinzen, vlak langs zijn hoofd een bijl tegen den grond, die van de zoldering is losgeraakt. Onder den indruk van dit alles laat hij de wraak aan God over. Hij ziet dat men dat ook veilig doen kan, want God heeft hem wraak gegeven in de uitbreiding van zijn bezit en in den tegenspoed op Borgland. Thans zoekt hij zijn weg in strikte rechtvaardigheid te gaan, is onverbiddelijk voor zijn schuldenaars, tot hij eindelijk hoort dat niet alleen rechtvaardigheid en verantwoordelijkheidsbesef voor zijn bezittingen, maar ook de barmhartigheid een woord moet meespreken. Reeds in dit deel wordt erop gewezen dat de hartegezindheid alles moet beheerschen. Doch aan het eind van het eerste deel heeft Dag dit nog niet ten volle verstaan, want als de heer van Borgland geld bij hem komt leenen om een hypotheek af te kunnen lossen, en daarbij blijkt dat Dag zelf die hypotheek van Von Galls schuldeischer gekocht heeft, dan behandelt hij den overste wel barmhartig, maar vindt zichzelf daarin nog een flinken kerel. En hij vindt het nog zoo kwaad niet, de wraak aan God over te laten, want het bankroet van Borgland is voor hem voldoende bewijs dat God die wraak ook uitvoert.

De aflaatgedachte, die in het tweede deel wordt uitgewerkt, vindt hier reeds een begin van ontwikkeling.

Het tweede deel toont dat Dag wel barmhartig is geweest, maar: om God voor zijn plannen te winnen. Weer wordt hij door een vreeselijke gebeurtenis gewaarschuwd: zijn twee kleinzoonjes sterven juist op 'toogenblik dat Borgland definitief in zijn bezit gekomen is, waardoor hij voor beide jongetjes een eigen landgoed verworven had. Wanneer hem later weer twee kleinzoonjes geboren worden is hij weer bezig hun toekomst te verzekeren en God gunstig te stemmen door wat vaker naar de kerk te gaan. Ook den gevaarlijken bergtocht van zijn zoon, den jongen Dag, die meer dood dan levend beneden komt, ziet de oude Dag als wraak van God over zooveel stoutmoedigheid van zijn zoon, en als wraak voor zijn eigen uitdagen van het noodlot, omdat hij, toen de eerste jongetjes gestorven waren, erover gedacht had zelf door een tweede huwelijk het geslacht voort te zetten. Immers zag hij het sterven van de eerste jongetjes als een noodlot dat op zijn geslacht rustte, omdat zijn eigen vrouw stamde uit een familie waarin nogal eens dronkenschap voorkwam, en omdat de vrouw van zijn zoon de dochter was van een zedelijk zwakstaanden majoor. Dit kwade bloed had hun nakroost de levenskracht geroofd, zoo dacht hij. Derhalve wil hij zooveel mogelijk God gunstig stemmen om aan de kwade gevolgen van dat noodlot voortaan te ontkomen. Zijn predikant brengt hem dan zeer toevallig het woord „aflaat” te binnen. Dag ziet daardoor plotseling in, dat hij met al zijn goede daden eigenlijk God voor zich heeft trachten te winnen, ja dat hij zelfs door dit in te zien nog hoopte een goede heurt te slaan. Zijn schoondochter Adelheid tracht hem daarover te troosten met een gedicht van haar grootvader, dat wijst op het gebed als de weg van den wil tot God. Wel vindt Dag daarin tijdelijk rust, maar het derde deel toont ons dat hij ook in het gebed nog zooveel aflaat ontdekt. Hier schijnt zijn vleesch volkomen gestruikeld.

In het derde deel is het weer een ongeluk, de zelfmoordpoging van Adelheids diepgezonken vader, dat Dag nu doet zien dat hij wel barmhartig was voor de menschen, maar niet voor die hem het allernaast stonden. Hij probeert dit goed te maken door aan Adelheid, die hij een tijdlang was ontweken, zijn diepste gedachten bloot te leggen. Op een tocht naar het bosch, om zijn zoon op te zoeken en ook hem nader te komen, doet hij echter longontsteking op. Op zijn sterfbed geeft hij dan eindelijk zijn slotconclusie: „Waar wij menschen al strijdend naar streven dat is naar vreugde in het leven en vrede ten opzichte van de eeuwigheid. En daarheen voert slechts één weg, die over onze hartegezindheid. Ik zie dat, nu ik op mijn heele leven terug kijk, en dat is gezegd door hem die het recht heeft om dat te zeggen, door hem die bij ons is, wanneer alles in ons uitdooft. De weg naar den zin des levens stijgt uit boven verstand en gedachte, naar zijn eenvoudig gebod. Geen weg voert buitenom Christus”. De dan nog volgende verzoening tusschen den jongen Dag en zijn vrouw, hoe psychologisch juist geteekend, kan voor ons onderwerp buiten bespreking blijven. De weg tot elkander is in den grond hierin te zien dat de jonge Dag en Adelheid komen tot dezelfde oplossing als de oude Dag. Dag toont zijn hartegezindheid in de reddingspoging van een kind,

waarbij hij den dood vindt. En Adelheid vindt den weg tot haar man door na een moeilijken strijd van zelfoverwinning de stukken te onderteekenen, waarin Dag alle schulden aan zijn schuldenaars kwijtschold, maar die hij door zijn plotselinge dood niet had kunnen onderteekenen. Zoo hebben deze drie menschen de levenskunst geleerd in het volbrengen van Christus' eenvoudig gebod: het toonen van zijn goede hartegezindheid.

Wat moeten wij van dit alles denken?
Hierover handelen we in een slot-artikel.

J. P. VAN DER STOEL Jr.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Wel willen maar niet kunnen.

Men ontmoet menschen, die, als zij opgewekt worden om toch te gelooven, u antwoorden: „O ja, ik zou niets liever willen dan gelooven, maar heusch, ik kan niet, ik kan niet”.

Wat zal men nu tegen zulke menschen zeggen? Het lijkt misschien wat hard, maar ik zou beginnen met op zulk een klacht te antwoorden: „dat is niet waar; dat kan niet waar zijn”.

Om twee redenen.
In de eerste plaats: een mensch wil van nature niet gelooven; wanneer hij nu naar waarheid zeggen kunt: „ik wil wel gelooven”, dan is dat Gods werk in u, waardoor Hij u van onwillig, gewillig heeft gemaakt.

Maar laat het zich nu denken, dat God u halverwege zou laten steken en u bij den wil ook niet het vermogen zou geven?

Dat is toch ondenkbaar, dat Hij u wel een stukje zou geven van het heil, dat Christus voor de Zijnen verworven heeft, maar u het andere, waarop het voor de zaligheid juist aankomt, zou onthouden?

In de tweede plaats: een zonde, die wij niet met onzen wil doen, is geen zonde. Wanneer hij nu wel wilt gelooven, maar niet kunt, dan stelt uw ongeloof u niet meer schuldig; dan zou God u om uw ongeloof niet meer mogen verdoemen; en toch staat er geschreven, dat een ongeloovige niet behouden wordt.

M.a.w.: als gij, die wel wilt, maar niet kunt gelooven, in het eind verloren zoudt gaan, dan zou dat onrechtvaardig zijn van God.

En dat kan toch niet?
Gij kunt het ook zoo zeggen: „als uw ongeloof hiervan vrucht is, dat gij wel wilt, maar niet kunt gelooven, dan is uw ongeloof niet u w, maar Gods schuld”.

En zoudt ge dat ooit durven zeggen, dat God de schuld heeft van uw zonde?

In de derde plaats: het is met den aard van het geloof in strijd, dat gij het wel zoudt willen, maar niet kunnen.

Wat toch is gelooven? God zegt in Zijn Woord en Hij verzegelt u in den doop, dat Hij u in Christus tot Zijn kind aanneemt. Welnu, gelooven is, op grond van die belofte Gods, van uw kindschap zeker zijn, wijl Hij, Die u die belofte gaf, niet liegen kan.

Nu zegt gij: „ik wil wel gelooven”.

Als dat waar is, dan ligt daar in opgesloten, dat gij God gezien hebt en aanvaardt als den Waarachtigen. Zoolang dat niet zoo is, kunt gij onmogelijk willen gelooven. Maar, als gij God gezien en aanvaardt als den Waarachtigen, hebt gij daarmee ook Zijn Woord, Zijn belofte aangenomen. M.a.w.: willen gelooven is gelooven.

Dat is (ik zal maar eens wat noemen) met fietsen b.v. geheel wat anders. Het is mogelijk dat ge wilt fietsen, maar het niet kunt.

Doch bij gelooven gaat dat niet op. Ik zeg het om het gewicht der zaak nog eens.

Men kan niet willen gelooven, zonder het Woord te zien en te aanvaarden als het Woord van Hem, Die niet liegen kan; maar, het Woord als zoodanig te zien en te aanvaarden is gelooven; zoodat willen gelooven gelooven is.

Het eerste is zonder het laatste onbestaanbaar. Wat wel mogelijk is, dat is dit, dat iemand geloof, maar hij ziet zijn geloof telkens weer aan-gevochten door ongeloof.

Ook na wedergeboorte en bekeering blijft er in ons nog zooveel nawoelen van den ouden mensch. Zoo ging het b.v. dien man, die tegen Jezus zeide: „Heere, ik geloof, kom mijner ongeloovigheid te hulp”.

Wij doen dezen man onrecht, als wij van hem zeggen: „die man twijfelde”. Die man geloofde, doch hij zag zijn geloof besprongen door machten van ongeloof in hem en nu bidt hij of de Heere hem helpen wil, die machten van ongeloof af te slaan.

Zoo kan het ons ook nog gaan, dat wij, staande in het geloof, het ongeloof op ons aan zien stormen. En ieder zal wel doen, door te leven bij

Woord en Sacrament en gebed, zich tegen de aanvallen van dat ongeloof te pantseren.

Maar dat is heel iets anders, dan wel te willen, maar niet te kunnen gelooven.

Wie in zulke omstandigheden verkeert, geloof en hij belijdt ook, dat hij geloof; zijn gansche worsteling is, dat geloof vast te houden.

Maar tegen allen, die zeggen: „neen, ik geloof niet, want ik kan niet, hoe gaarne ik ook wil”, zeg ik nog eens: „gij spreekt geen waarheid; gij wilt niet gelooven”.

Gij wilt wel zekerheid hebben omtrent uw zaligheid; zeker wel. Maar gij wilt dat niet in den weg des geloofs. Gij wilt die zekerheid hebben, doordat gij allerlei dingen bij uzelf waarneemt, misschien doordat gij een of anderen tekst met kracht op het hart gebonden krijgt, maar niet in den weg van het eenvoudig rusten in het Woord Gods.

Gij wilt niet gelooven.

En gij moet ophouden met altijd weer uzelf en anderen wijs te willen maken, dat gij wel wilt. Zoo vaak gij dat zegt, beschuldigt gij den Heere, dat Hij u het geloof onthoudt, en bevestigt uzelf in uw leven van ongeloof.

Belijdt het eerlijk voor God en voor uzelf, dat gij tot nu toe uw zekerheid niet hebt willen zoeken in den weg des geloofs; belijdt dat als zonde voor uwen God; hoor den eisch des geloofs, waarmee God u tegemoet treedt en — doe wat de Heere van u vraagt. Geloof Gods belofte.

Evengoed als een gierigaard moet breken met zijn gierigheid en een dronkaard met zijn dronkenschap en een oneerlijke met zijn oneerlijkheid, moet gij breken met uw ongeloof. Dat is het wat de Heere vraagt. In uw hart moet gij den band aan die zonde doorsnijden.

Daarvan moogt ge u niet afmaken met een: „ik wil wel, maar ik kan niet”.

De Heere vraagt het; luister daarnaar, buig er u onder, en — gij kunt het, door Hem.

D. v. D.

Rondom de Kuyper-litteratuur.

XIII.

De groote vraag is nu: wanneer acht Groen een afscheiding geoorloofd, ja, noodzakelijk?

Ook op die vraag is zijn antwoord duidelijk en beslist. Men hoore: „Zullen wij ons afscheiden? Welligt: te weten, op de voorwaarden die wij van den beginne af als de conditio sine qua non van eene geoorloofde Afscheiding gesteld hebben. Ja, wij zullen ons afscheiden, zoo men ons bewijst, dat de Symbolische Schrift in het kerkgenootschap geen wettig gezag heeft; dat elk uitzigt op verbetering en herstel onder de vrome wenschen of droomerijen van welmeenend zelfbedrog behoort.”¹⁾ Hij spreekt ervan, dat een uitdrijven of uitwijken der geloovigen onvermijdelijk gemaakt wordt, „zoo het Kerkgenootschap, naar de regels der volkomen losbandigheid die men wederregtelijk in praktijk ingevoerd heeft, bij eene wijziging der vormen, met stellige verwerping van allen dogmatieken grondslag, georganiseerd wordt.”²⁾

Vooraf één ding moet geschied zijn vóór aan afscheiding mag worden gedacht. Er moet een strijd gestreden zijn in het kerkgenootschap om en voor de Kerk. En dan zoo gestreden dat de kern der zaak, de eigenlijke kwestie in helder licht kwam te staan. Er moet gestreden worden om de waarheid in de Kerk te doen zegevieren en om allen die den Christus verwerpen uit te drijven. Alleen als die strijd gestreden wordt is het geoorloofd in het kerkgenootschap te blijven! „Het blijven in een feitelijk-reglementaire kerk is ongeoorloofd, zoo men niet een strijd aanbindt die op overwinning kans geeft.”³⁾

Die strijd moet gestreden worden zonder vrees voor afscheiding. Die vrees immers maakt iederen strijd tot een schijnvertooning. Indien men van te voren vaststelt zich nooit te zullen afscheiden, belooft men, voor de slag begonnen is, de overwinning aan den vijand. Scherp, vlijmscherp is Groens vonnis als hij schrijft: „Vrees voor rustverstoring, voor tweedragt en scheiding gaf de dierbaarste en heiligste belangen en regten der gemeente aan het ongeloof prijs. Ziedaar het kort begrip der geschiedenis van het Hervormde kerkgenootschap sedert 1816.”⁴⁾ „Ook mijn standpunt te allen tijde (tegen de Modernen en ook tegen de vaders en voorloopters der Modernen) is geweest: verbreking van kerkgenootschap, door doeltreffenden strijd op Confessioneele grondslag, zonder vrees voor afscheiding” schreef Groen in 1869.⁵⁾

„Men moet erin (d.i. in de Kerk. G. V.) blijven,

1) Het Regt enz., p. 136.

2) Het Regt enz., p. XVII.

3) Parlement, Studien en Schetsen, XVII, p. 21.

4) Bijdrage voor Kerkgemeentelijk Overleg, p. 45/6.

5) Groen aan Dr. Schwartz. Zie: De Heraut van 19 Febr. 1869 en: Dr. A. Kuyper; Het conflict gekomen, II, p. 5.